

บทที่ 4

การวิเคราะห์ข้อมูล

การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้นำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล โดยนำเสนอขั้นตอนการพัฒนาหลักสูตร เป็นลักษณะของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development : R & D) ดังนี้

- ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research) : ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน
- ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development) : ผลการพัฒนาหลักสูตร
- ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research) : ผลการทดลองใช้หลักสูตร
- ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development) : ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

ขั้นตอนที่ 1 วิจัย (Research) : ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการศึกษาเอกสาร

1.1 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551

ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งประกอบไปด้วย วิสัยทัศน์ หลักการ จุดหมาย สมรรถนะของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ พบว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะช่วยพัฒนาสังคมไทยทั้งในด้านของวิสัยทัศน์นั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสำคัญสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและเป็นพลเมืองโลก ยึดมั่นในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความรู้และทักษะพื้นฐาน รวมทั้งเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษต่อ การประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่า ทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ คำว่า วิสัยทัศน์ หลักการและจุดหมายนั้นเป็นหลักสูตรที่เน้นในเรื่องของความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์เห็นคุณค่าต่อตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาพร้อมทั้งให้ยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และพร้อมกันนี้ยังเน้นให้สถานศึกษาต่าง ๆ ต้องพัฒนาผู้เรียนได้แสดงออกทางพฤติกรรมทางกาย วาจาและใจ คุณลักษณะอันพึงประสงค์ทั้ง 8 ประการอีกด้วย ผู้วิจัยเห็นว่าหลักสูตรฉบับนี้เป็นหลักสูตรที่ดีจึงได้ศึกษาและนำหลักธรรมของพระพุทธศาสนาเป็นหัวข้อหลักในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศิลปกรรม

1.2 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร

ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตร ประกอบด้วย ความหมายและความสำคัญของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร ลักษณะของหลักสูตรที่ดี กระบวนการพัฒนาหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้และการประเมินหลักสูตร พบว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่จะนำมาใช้ในการจัดการศึกษาและในการพัฒนาหลักสูตรส่วนใหญ่มีการพัฒนาหลักสูตรเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) การพัฒนาหลักสูตร 3) การทดลองใช้หลักสูตร และ 4) การประเมินผลและการปรับปรุงหลักสูตร ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้การพัฒนาหลักสูตรทั้ง 4 ขั้นตอนดังกล่าวแล้วข้างต้นมาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองโรง ตำบลหนองผักนาก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี

1.3 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา

ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนา เรื่องศิลปกรรม ซึ่งประกอบไปด้วย ความหมาย ความเป็นมา ความสำคัญและอันสงฆ์ของศิลป ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมนั้น เป็นสิ่งที่พัฒนาคนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจและสร้างสรรค์สังคมไทยให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไปเพราะเป็นการปลูกฝังในเรื่องของการสร้างจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชนมีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ มีความเมตตา ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทยและมีจิตสาธารณะ พร้อมทั้งได้รู้วิธีการว่าจะทำอย่างไรให้คุณธรรม จริยธรรมเกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนในเบื้องต้นได้ ผู้วิจัยเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณธรรมด้านศิลปกรรม จึงได้ดำเนินการวิจัยในเรื่องดังกล่าวและนำเรื่องดังกล่าวมาเป็นหลักในการจัดการเรียนการสอน

1.4 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติ

ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับเจตคติ ซึ่งประกอบด้วย ความหมาย องค์ประกอบ ลักษณะของการวัดเจตคติ วิธีเขียนข้อความวัดเจตคติ และวิธีการวัดเจตคติ พบว่า การวัดผลทางการศึกษามีลักษณะที่สำคัญอยู่ 3 ด้าน คือ ด้านการรู้คิด (cognitive Domain) ด้านความรู้สึก (effective domain) และด้านการปฏิบัติ (psychomotor domain) ทั้งสามด้านดังกล่าวเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการศึกษาคูณลักษณะของคน โดยเฉพาะด้านความรู้สึกเป็นด้านที่วัดได้ยากที่สุด เนื่องจากต้องเกี่ยวข้องกับพฤติกรรม ความคิด ความรู้สึกของคน เป็นสิ่งยากที่จะทำการวัดพฤติกรรมความคิด ความรู้สึกของคนได้ถูกต้องครบถ้วนส่วนหนึ่งของการวัดความรู้สึกคือเจตคติ หรือทัศนคติ (attitude) นักการศึกษาและนักจิตวิทยาส่วนใหญ่เชื่อว่า

เจตคติเป็นปัจจัยสำคัญที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับพฤติกรรม อาจเป็นสาเหตุของพฤติกรรมที่แสดงออกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกเป็นส่วนหนึ่งของเจตคติ เจตคติเป็นพฤติกรรม การเตรียมพร้อมทางสมองในการกระทำ ที่บ่งชี้ถึงสภาพทางจิตใจหรืออารมณ์อันซับซ้อนก่อนที่บุคคลจะตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้วิจัยเห็นว่าการวัดเจตคติเมื่อมีการจัดการเรียนการสอนเสร็จแล้วเป็นเรื่องสำคัญจึงได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือวัดในการจัดการเรียนการสอนในการวิจัยครั้งนี้

1.5 ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางกาย วาจา

ผลการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ซึ่งประกอบด้วย ความหมายพฤติกรรม ประเภทพฤติกรรม สาเหตุของการเกิดพฤติกรรม ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม การวัดพฤติกรรม พบว่า พฤติกรรมทางกาย วาจา ใจนั้นเป็นการวัดว่าเด็กนักเรียนที่ผ่านการเรียนการสอนนั้นเกิดความรู้ ความสามารถและความชำนาญในเรื่องนั้น ๆ มากน้อยเพียงใดโดยความรู้ความสามารถและความชำนาญนั้นสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมที่แสดงออกของนักเรียนที่ผ่านการเรียนการสอนแต่ละคนได้ ผู้วิจัยเห็นว่าการวัดพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ แก่เด็กนักเรียนในขณะที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ นั้น เป็นเครื่องมือวัดที่สำคัญอีกประการหนึ่งจึงได้นำทฤษฎีดังกล่าวมาเป็นเครื่องมือวัดพฤติกรรมในการวิจัยครั้งนี้

ตอนที่ 2 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสัมภาษณ์

ผู้ให้สัมภาษณ์เป็นรองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ศึกษาในเทศก์สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดหนองโรง เจ้าคณะตำบลหนองผักนาก พระอาจารย์ที่สอนธรรมะ ประธานกรรมการสถานศึกษา ซึ่งได้สัมภาษณ์เกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไป ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรม ปัญหอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองโรง ตำบลหนองผักนาก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี การนำเสนอมีดังนี้

- 1) สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์
- 2) ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6
- 3) ปัญหอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ศึกษาในเทศก์ ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดหนองโรง เจ้าคณะตำบลหนองผักนาก ประธานกรรมการสถานศึกษาโรงเรียน

วัดหนองโรง ครูผู้สอนสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับ การศึกษาสูงสุด ตำแหน่งหน้าที่การงาน ประสบการณ์ในการทำงาน ประสบการณ์การอบรม หรือสัมมนาหรือเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรม ใช้ในการ จัดการเรียนการสอนวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ (%) นำเสนอตาราง 9

ตาราง 9 แสดงจำนวนและค่าร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

รายการ		ความถี่	ร้อยละ
1.	เพศ		
	ชาย	4	66.67
	หญิง	2	33.33
	รวม	6	100.00
2.	อายุ		
	30-40	-	-
	41-50	1	16.67
	51-60	5	83.33
	รวม	6	100.00
3.	ระดับการศึกษา		
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	1	16.67
	ปริญญาตรี	1	16.67
	ปริญญาโท	4	66.66
	รวม	6	100.00
4.	ตำแหน่ง		
	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	-	-
	รองผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	1	16.67
	ศึกษานิเทศก์	1	16.67
	เจ้าคณะตำบลหนองผึกนก	1	16.66
	ผู้อำนวยการสถานศึกษาโรงเรียนวัดหนองโรง	1	16.67
	ครูกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม	1	16.67
	ประธานกรรมการสถานศึกษา	1	16.66
	รวม	6	100.00

ตาราง 9 (ต่อ)

รายการ		ความถี่	ร้อยละ
5.	ประสบการณ์การทำงาน		
	10-20 ปี	1	16.67
	21-30 ปี	5	83.33
	31-40 ปี	-	-
	41-50 ปี	-	-
	รวม	6	100.00
6.	ประสบการณ์การอบรมหรือสัมมนาหรือเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรมใช้ในการจัดการเรียนการสอน		
	เคย	3	50.00
	ไม่เคย	3	50.00
	รวม	6	100.00

จากตาราง 9 พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 66.67 อายุระหว่าง 51-60 ปี ร้อยละ 83.33 ด้านการศึกษาส่วนใหญ่จบปริญญาโท ร้อยละ 66.66 ด้านตำแหน่งหน้าที่การทำงานส่วนใหญ่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา ร้อยละ 100.00 ด้านประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 21-30 ปี ร้อยละ 83.33 เกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรมใช้ในการจัดการเรียนการสอนส่วนใหญ่ไม่เคย ร้อยละ 50.00

2. ความต้องการเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศิลปกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศิลปกรรมต่อการจัดการศึกษา พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์เห็นด้วย โดยให้เหตุผลถึงการพัฒนาหลักสูตรว่า 1) เพื่อให้ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาได้รู้ถึงวิธีการฝึกสอนหรือให้ความรู้ 2) เพื่อปลูกฝังผู้เรียนให้เกิดความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรมซึ่งเป็นลักษณะที่สำคัญต่อการดำรงชีวิต การอยู่ในสังคมและประเทศชาติรวมถึงสังคมโลก 3) เพื่อช่วยพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้เป็นเยาวชนที่ดีของสังคม

2. ผลการวิเคราะห์ถึงสภาพการดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศิลปกรรม ในปัจจุบัน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความเห็นว่า หลักสูตร

พัฒนาคุณธรรม จริยธรรมประสงค์เป็นเรื่องที่มีการแพร่หลายมากแต่ยังไม่มี การดำเนินการพัฒนาในด้านศีลบารมีมากนัก

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลในด้านการส่งเสริมให้โรงเรียนพัฒนาหลักสูตรรายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่องศีลบารมี แก่นักเรียน พบว่า ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นสิ่งที่ดี โดยได้ให้เหตุผลว่า จะเป็นการส่งผลถึงผู้เรียนอย่างแท้จริง คือนักเรียนมีพฤติกรรมทางกาย วาจา เป็นคนดี มีคุณธรรม อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขและทำให้ชุมชน สังคม ประเทศชาติร่มเย็นเป็นสุข และควรส่งเสริมสอดแทรกในทุกรายวิชาพร้อมทั้งเก็บคะแนนรวมถึงการตัดเกรดในปลายปีการศึกษาด้วย และผู้ให้สัมภาษณ์ในส่วนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับสำนักงานเขตพื้นที่ยังพร้อมที่จะให้การสนับสนุนในรูปแบบที่หลากหลายทั้งในด้านการให้ศึกษานิเทศก์ติดตามให้คำแนะนำช่วยเหลือ จัดหาวิทยากรที่มีความสามารถมาให้ความรู้แก่ครูในโรงเรียน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความคิดเห็นต่อการพัฒนาหลักสูตรรายวิชา พระพุทธศาสนา เรื่อง ศีลบารมี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

4.1 ด้านเนื้อหา ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าเป็นหลักสูตรที่มีกรอบที่แน่นอน เนื้อหาสาระส่วนใหญ่สอดแทรกอยู่ในกลุ่มสาระต่าง ๆ แต่ให้เน้นการนำไปใช้จริง

4.2 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนนั้นต้องมีความหลากหลาย

4.3 แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการจะมีกิจกรรมที่หลากหลายรูปแบบทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ พร้อมทั้งต้องไม่สร้างความเบื่อหน่ายให้เกิดขึ้นกับนักเรียน

4.4 การวัดและประเมินผล ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ มีความคิดเห็นว่าการวัดและประเมินผลนั้นต้องหลากหลายรูปแบบทั้งด้านความรู้ ความสามารถและความชำนาญและเครื่องมือที่หลากหลายรูปแบบด้วย

3. ปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรหรือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และข้อเสนอแนะอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้านปัญหาอุปสรรคและแนวทางแก้ไขปัญหาในการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมีหรือกิจกรรมการเรียนการสอน พบว่า ในการจัดกิจกรรมหรือการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่าเป็นเรื่องของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่พบคือเมื่อเรียนแล้วนักเรียนไม่ค่อยนำผลไปใช้ เนื่องจากเห็นว่าเป็นเรื่องที่ขัดกับการดำรงชีวิตทำให้ยุ่งยากใจ เพราะเป็นเรื่องที่ขัดกับสภาพชีวิตความเป็นอยู่ ไม่ค่อยมีความมั่นใจในการนำสิ่งที่เรียนไปดำเนินการต่อ พร้อมกันนี้ผู้ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ยังชี้แนะแนวทางแก้ไขว่า ต้องติดตามผลนักเรียนเพื่อช่วยนักเรียนแก้ปัญหาเฉพาะหน้า

สรุปได้ว่า การเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ควรเน้นให้นักเรียนได้เห็นคุณค่า ความสำคัญ และประโยชน์ที่ได้รับจากการปลูกฝังนิสัยให้เป็นผู้ที่คิดดี พูดดี ทำดี มีใจใฝ่ในบุญ มีความรักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มุ่งมั่นในการทำงาน รักความเป็นไทย และมีจิตสาธารณะ เพราะเมื่อนักเรียนเป็นผู้ที่ได้ทำการปลูกฝังและหมั่นฝึกให้เกิดมีขึ้น ในตนเองอย่างสม่ำเสมอแล้วจะทำให้เป็นผู้ที่อยู่ในชุมชน สังคม ประเทศชาติได้อย่างมีความสุข สบายตลอดไป พร้อมเป็นเยาวชนที่ดีของประเทศชาติต่อไป

ตอนที่ 3 ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานจากการสอบถามนักเรียน

สอบถามสถานภาพทั่วไป ความต้องการ เพื่อเรียนรู้พระพุทธศาสนาเรื่องศิลปกรรม กลุ่ม สาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัด หนองโรง จำนวน 18 คน ซึ่งการนำเสนอมีดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

2. ความต้องการในการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเรื่องศิลปกรรม เพื่อพัฒนาความรู้ ความ เข้าใจและพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ตามหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรม และ รูปแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน มีรายละเอียดดังนี้

2.1 ความต้องการในการเรียนรู้พระพุทธศาสนาเรื่องศิลปกรรมเพื่อพัฒนาพฤติกรรม ทางกาย วาจา ตามหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรม

2.2 ความต้องการในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรม ตามหลักสูตร รายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศิลปกรรม

2.3 นักเรียนต้องการให้มีวิธีการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจและการ พัฒนาพฤติกรรมทางกาย วาจา อย่างไร

2.4 นักเรียนต้องการสื่อประกอบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจใน หลักธรรมเกี่ยวกับศีลอย่างไร

2.5 นักเรียนต้องการใช้เวลาในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและ พัฒนาพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ตามหลักสูตรพระพุทธศาสนาเรื่องศิลปกรรมอย่างไร

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติม

1. ข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

1.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองโรง จำนวน 18 คน โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ระยะเวลาที่เข้ามาศึกษาใน โรงเรียน อาชีพผู้ปกครอง ประสบการณ์ในการเรียนการสอน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ความถี่ และ ค่าร้อยละ (%) ดังตาราง 10

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของนักเรียน

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป		ความถี่	ร้อยละ
1. เพศ			
	ชาย	6	33.33
	หญิง	12	66.67
	รวม	18	100.00
2. อายุ			
	10 ปี	-	-
	11 ปี	6	33.33
	12 ปี	12	66.67
	รวม	18	100.00
3. ระยะเวลาที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียนแห่งนี้			
	ต่ำกว่า 6 ปี	2	11.11
	7 ปี	-	-
	8 ปี	16	88.89
	รวม	18	100.00
4. อาชีพของผู้ปกครอง (บิดา)			
	รับราชการ	-	-
	รับจ้าง/ทำงานโรงงาน	11	61.11
	ค้าขาย	3	16.67
	อาชีพส่วนตัว	-	-
	เกษตรกรรวม	4	22.22
	ไม่ระบุ	-	-
	ไม่ได้ทำงาน	-	-
	รวม	18	100.00
5. อาชีพของผู้ปกครอง (มารดา)			
	รับจ้าง/ทำงานโรงงาน	11	61.11
	ค้าขาย	3	16.67
	อาชีพส่วนตัว	-	-
	เกษตรกรรวม	4	22.22
	ไม่ระบุ	-	-
	ไม่ได้ทำงาน	-	-
	รวม	18	100.00

ตาราง 10 (ต่อ)

สถานภาพและข้อมูลทั่วไป	ความถี่	ร้อยละ
6. นักเรียนเคยศึกษาหรือเรียนเพื่อพัฒนาคุณธรรมด้านศีลหรือไม่		
เคย	9	50.00
ไม่เคย	9	50.00
รวม	18	100.00

จากตาราง 10 พบว่า ข้อมูลทั่วไปส่วนใหญ่เป็นเพศชายร้อยละ 33.33 อายุส่วนใหญ่อยู่ที่อายุ 12 ปี ร้อยละ 66.67 ระยะเวลาที่เข้ามาศึกษาในโรงเรียนนี้อยู่ที่ระยะเวลา 8 ปี ร้อยละ 88.89 อาชีพของบิดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 61.11 อาชีพของมารดาส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้าง ร้อยละ 61.11 ด้านประสบการณ์ในการเรียนเกี่ยวกับศีล ไม่เคย ร้อยละ 50.00

1. ปัญหาความต้องการในการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศีลบารมี และรูปแบบการจัดกิจกรรมการจัดการเรียนการสอน

ตาราง 11 ความต้องการของนักเรียนเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการเรียนการสอนรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
1. ความต้องการในการเรียนพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมีเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ ตามหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่อง ศีลบารมี		
มาก	11	61.11
ปานกลาง	4	22.22
น้อย	3	16.67
2. ความต้องการในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมตามหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
พุทธประวัติ	16	88.88
พุทธสาวก	18	100.00
ศีลบารมี	15	83.33
เบญจศีล เบญจธรรม	14	77.77

ตาราง 11 (ต่อ)

รายการ	ความถี่	ร้อยละ
กุศลกรรมบถ	14	77.77
มรรคมียงค์แปด	16	88.88
ไตรสิกขา	15	83.33
การบำเพ็ญศีลบารมี	18	100.00
3. นักเรียนต้องการให้มีวิธีการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรมทางกายวาจา อย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
นิมนต์พระหรือเชิญวิทยากรผู้มีความรู้ ความชำนาญมาบรรยาย – สาธิต	18	100.00
ฝึกนั่งสมาธิ เจริญภาวนา	18	100.00
การแลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์	15	83.33
อื่นๆ โปรดระบุ	4	22.22
4. นักเรียนต้องการสื่อประกอบการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมเกี่ยวกับศีลอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
เอกสารประกอบการเรียน	14	77.77
นิทานชาดกประกอบภาพ	18	100.00
วีดิทัศน์/เครื่องเล่นซีดี	18	100.00
เทปคาสเซต	14	77.77
อื่นๆ โปรดระบุ	2	11.11
5. นักเรียนต้องการใช้เวลาในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและพัฒนาพฤติกรรมกาย วาจา ตามหลักสูตรพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมีอย่างไร (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	15	83.33
2 ชั่วโมงต่อสัปดาห์	18	100.00

จากตาราง 11 พบว่า ความต้องการในการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาเรื่อง ศีลบารมี ส่วนใหญ่มีความต้องการระดับมาก ร้อยละ 61.11 ความต้องการในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมตามหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมีเกี่ยวกับพุทธสาวก ร้อยละ 100 นักเรียนต้องการให้มีวิธีการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ และพฤติกรรม

ทางกายวาจา ใจ อย่างไร นิมนต์พระมาสอน ร้อยละ 100 นักเรียนต้องการสื่อประกอบการเรียน การสอนเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมเกี่ยวกับศีลอย่างไรนิทานชาดก ร้อยละ 100 นักเรียนต้องการใช้เวลาในการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความรู้ ความเข้าใจและพัฒนา พฤติกรรมกาย วาจา ตามหลักสูตรพระพุทธศาสนาเรื่องศีลबारमीอย่างไร 2 วัน ร้อยละ 100

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา (Development) ผลการพัฒนาหลักสูตร

ผลการพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลबारमी กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานมากำหนดประเด็นในการร่างหลักสูตร ซึ่งแบ่งออกเป็น ขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ 1) การพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง 2) การประเมินผลหลักสูตรฉบับร่าง 3) การปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง

1. ผลการพัฒนาหลักสูตรฉบับร่าง

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนการศึกษาข้อมูลพื้นฐานรวมทั้งการขอคำแนะนำ และคำปรึกษาจากอาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์นำมาพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างประกอบด้วย หลักการ จุดหมาย โครงสร้าง คำอธิบายรายวิชา ขอบข่ายเนื้อหา เวลาเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

หลักการ จากการนำข้อมูลพื้นฐานมาพิจารณาถึงความเป็นมาของปัญหา ความจำเป็นที่ต้องการ นำมาพัฒนาหลักสูตรและกำหนดหลักการของหลักสูตร ในการที่จะก่อให้เกิด การพัฒนาความรู้ความเข้าใจ นำมาปรับปรุงพฤติกรรมทางกาย วาจาสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาลกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้ กำหนดแผนยุทธศาสตร์ตามนโยบาย ด้าน มีคุณธรรม จริยธรรม ความดีงาม รู้ผิดชอบชั่วดี มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และยึดถือปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต เพื่อบรรลุเป้าหมายในการสร้าง เสริมคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นไทย ผลสำเร็จคือนักเรียนเป็นคนเก่ง ดี มีความสุข และภาคภูมิใจในความเป็นไทย การพัฒนาหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลबारमी เป็น แนวทางหนึ่งในการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจ เพื่อนำไปปรับปรุงพฤติกรรมทางกาย วาจา ให้กับนักเรียน มีเจตคติที่ดีต่อพระพุทธศาสนา พร้อมทั้งมีศีลธรรมประจำใจ อันจะเป็นผลไปสู่ การนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้อย่างถูกต้อง และพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองให้มีความสุข เป็น พลเมืองที่ดีต่อไป

จุดหมาย หลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลबारमी กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีจุดหมาย มีรายละเอียด ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรม อันเกิดจากศิลปกรรม การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอันเกิดจากการพัฒนาเรื่องศิลปกรรมพร้อมทั้งนำไปปฏิบัติได้

2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของศิลปกรรมและหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับศิลปกรรม

3. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำหลักของศิลปกรรมไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจและนำคุณธรรมอันเกิดจากศิลปกรรมไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

โครงสร้าง มีรายละเอียดดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเรื่อง ศิลปกรรม และหลักธรรม อันเกิดจากศิลปกรรม การพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมอันเกิดจากการพัฒนาเรื่องศิลปกรรมพร้อมทั้งนำไปปฏิบัติได้

2. เพื่อให้นักเรียนเห็นความสำคัญของศิลปกรรมและหลักธรรมคำสอนในทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวกับศิลปกรรม

3. เพื่อให้นักเรียนสามารถนำหลักของศิลปกรรมไปปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจและนำคุณธรรมอันเกิดจากศิลปกรรมไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน

คำอธิบายรายวิชา

ศึกษา ค้นคว้า อธิบาย ชักถาม ที่มา ความหมาย และความสำคัญของศิลปกรรม โดยการจัดการเรียนการสอนตามหลักพุทธวิธี เช่น การยกอุทาหรณ์ และการเล่านิทานประกอบ การเปรียบเทียบด้วยข้ออุปมา การใช้อุปกรณ์การสอน การทำตนเป็นตัวอย่าง ฯลฯ

สามารถบอก อธิบายความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับศิลปกรรม พุทธประวัติ (ย่อ) ประวัติพุทธสาวก ชาดก หัวข้อธรรมที่สงเคราะห์กับศิลปกรรม พร้อมทั้งแสดงพฤติกรรมที่บ่งบอกถึงการมีพัฒนาการทางศิลป สภาธิ และปัญญา

เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปกรรมสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี

ขอบข่ายเนื้อหา

รายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศิลปกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

1. พุทธประวัติ (ย่อ)

1.1 ประสูติ ตรัสรู้ แสดงธรรม ก่อนปรินิพพาน

1.2 ประวัติพุทธสาวก

- องคุลิมาล

- สามเณรราहुล

2. ศิลปกรรม

- 2.1 ความเป็นมาของศิลปกรรม
- 2.2 ความหมายของศิลปกรรม
- 2.3 ความสำคัญและอันติงสยของศิลปกรรม
- 2.4 องค์ประกอบของศิลปกรรม
- 2.5 ระดับของศิลปกรรม
- 2.6 วิธีการรักษาศิลปกรรม
3. ชาดกศิลปกรรม
 - 3.1 พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นนาร
 - 3.2 พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นภริยัตตนาคราช
4. หัวข้อธรรมที่สงเคราะห้เข้ากับศิลปกรรม
 - 4.1 เบญจศีล เบญจธรรม
 - 4.2 กุศลกรรมบถ
 - 4.3 ไตรสิกขา
 - 4.4 มรรคมีองค์ 8
5. การบำเพ็ญศิลปกรรม
 - 5.1 การบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ อาราธนาศีล
 - 5.2 การอาราธนาพระปริตร การอาราธนาธรรม
 - 5.3 การสวดมนต์ (แปลเป็นภาษาไทย)
 - 5.4 การรักษาศีล 5 ศีลอุโบสถ

เวลาเรียน

หลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศิลปกรรม กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 กำหนดเวลาเรียน 7 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ชั่วโมง จำนวน 14 ชั่วโมง

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การสอนของพระพุทธเจ้า แต่ละครั้งจะดำเนินไปจนถึงผลสำเร็จโดยมีคุณลักษณะที่เรียกได้ว่าเป็นลีลาการสอน 4 อย่างดังนี้

1. สันทติสนา อธิบายให้เห็นชัดเจนแจ่มแจ้ง เหมือนงูมีอไปดูให้เห็นกับตา
2. สมทปนา ชักจูงให้เห็นจริงชวนให้คล้อยตาม จนต้องยอมรับและนำไปปฏิบัติ
3. สมุตเตสนา ระวังให้แกลั้วกล้า บังเกิดกำลังใจ ปลุกให้มีอุตสาหะแข็งขัน มั่นใจว่า จะทำให้สำเร็จได้ ไม่หวั่นและย่อท้อต่อความเหนื่อยยาก
4. สัมปหังสนา ชโลมใจให้เข้มขึ้น ร่าเริง เบิกบาน พังไม่เบื่อและเบื่ยมด้วยความหวังเพราะมองเห็นประโยชน์ที่ตนจะพึงได้รับการปฏิบัติ

อาจผูกเป็นคำสั้น ๆ ได้ว่า แจ่มแจ้ง จูงใจ กล่าวหาญ ร่าเริง หรือ ชี้ชัด เจริญธรรม ผิกคิด เบิกบาน

ในการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามพุทธวิธีนั้น บทบาทของครูสำคัญมาก บทบาทของครูอยู่ที่การแนะนำวิธีการถ้าผู้เรียนสามารถทำเองได้ก็ให้ทำเอง บทบาทของครูอยู่ที่การแนะนำ ครูที่ดีต้องมีทั้งวิชา และจรรยา (วิชาจรณสมปนโน) วิชา คือ ความรู้ดี จรรยา คือ ความประพฤติดี บทบาทสำคัญของครูมีสามคำคือ แนะนำให้ทำ ทำให้ดู อยู่ให้เห็น ดังพุทธพจน์ที่ว่า ตุมहेหิ กิจจิ อาคप्โป อุกขาตาโร ตถาคตา การลงมือปฏิบัติเป็นหน้าที่ของท่านทั้งหลาย พระตถาคตเป็นผู้บอกวิธีการ

สื่อและแหล่งเรียนรู้

1. เอกสารประกอบภาพ
2. ใบความรู้ ใบงาน
3. นิทาน ชาดก
4. คอมพิวเตอร์, DVD-CD Tape - cassette
5. PowerPoint

การวัดและประเมินผล

ได้ดำเนินการวัดและประเมินผล 3 ระยะ คือ การประเมินผลก่อนการใช้หลักสูตร การประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร และการประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร ดังมีรายละเอียดดังนี้

1. การประเมินผลก่อนการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับศีลบารมี

2. การประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบสังเกต เป็นการสังเกตพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจและการสอบถามรายบุคคล

3. การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร โดยวัดความรู้ความเข้าใจและความคิดเห็นของนักเรียน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

3.1 วัดความรู้ความเข้าใจ โดยใช้แบบวัดความรู้เกี่ยวกับศีลบารมี

3.2 วัดพฤติกรรม โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจ

3.3 ประเมินความคิดเห็นของนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามเจตคติที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่อง ศีลบารมี

2. ผลการประเมินผลหลักสูตรฉบับร่าง

การประเมินผลหลักสูตรฉบับร่าง เป็นการประเมินก่อนการนำหลักสูตรไปทดลองใช้ โดยให้ประธานคณะกรรมการและที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ตรวจสอบแล้วนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เป็นผู้ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) โดยพิจารณาความสอดคล้องขององค์ประกอบโครงสร้างหลักสูตร แนวการสอน และแผนการสอน นำข้อเสนอแนะที่ได้มาปรับปรุง

หลักสูตร เพื่อนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองโรง จำนวน 18 คน นำเสนอปรากฏ ดังตาราง 12

ตาราง 12 คำนวณความสอดคล้องที่ได้จากการประเมินหลักสูตรฉบับร่างของผู้เชี่ยวชาญ

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	ความหมาย
1. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในหลักสูตรฉบับร่าง	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
2. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการสอน	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
3. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
4. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
5. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
6. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
7. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 5	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
8. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
9. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 7	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
10. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
11. ความสอดคล้องของส่วนประกอบในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
12. ความสอดคล้องของเนื้อหาเกี่ยวกับเวลาเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

ตาราง 12 (ต่อ)

ประเด็น	ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ					ค่า IOC	ความหมาย
13. ความสอดคล้องระหว่างจุดหมายของหลักสูตรฉบับร่าง จุดประสงค์การเรียนรู้ของแนวการสอนและจุดประสงค์การเรียนรู้ของแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
14. ความสอดคล้องระหว่างกิจกรรมการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรฉบับร่าง กิจกรรมการเรียนการสอนของแนว การสอนและกิจกรรมการเรียนการสอนของแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
15. ความสอดคล้องระหว่างการประเมินผลในหลักสูตรฉบับร่าง แนวการสอนและแผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
17. การกำหนดเนื้อหาที่ใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีความสอดคล้องและเหมาะสมกับผู้เรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง
18. ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันอย่างถูกต้องและเหมาะสม	+1	+1	+1	+1	+1	1.00	สอดคล้อง

จากตาราง 12 พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องในการประเมินหลักสูตรรายวิชา พระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พบว่า ทุกประเด็นของการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1.00 ดังนั้น หลักสูตรรายวิชา พระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทต่าง ๆ

3. ผลการปรับปรุงหลักสูตรฉบับร่าง

จากผลการประเมินหลักสูตรฉบับร่ายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่าหลักสูตรมีความสอดคล้องและเหมาะสม โดยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขหลักสูตรให้มีความเหมาะสม โดยมีรายละเอียดการปรับปรุงแก้ไข คือ ด้านการวัดและประเมินผลในแผนการจัดการเรียนรู้ ได้ปรับปรุงเกณฑ์การวัด (rubric) ให้ชัดเจนขึ้น แบบสังเกตพฤติกรรมกรรมการเรียนรู้ ได้ปรับปรุงประเด็นในการประเมิน ให้สามารถสังเกตได้ในระหว่างเรียน

ขั้นตอนที่ 3 วิจัย (Research) : ผลการทดลองใช้หลักสูตร

การทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองโรง อำเภอสามชูก จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 18 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2552 โดยเจ้าคณะตำบลหนองผักนาก เจ้าอาวาสวัดหนองโรงรัตนาราม ครูสอนพุทธศาสนา และผู้วิจัย ดำเนินการร่วมกันในการทดลองใช้หลักสูตร ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้ มีการสังเกตพฤติกรรมและบันทึกพฤติกรรมทางกาย วาจา และประเมินผลความรู้ ความเข้าใจนักเรียนสรุปผลได้ดังนี้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1-3 เป็นการเรียนเกี่ยวกับพุทธประวัติ และประวัติพุทธสาวก ผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอนได้แก่ เจ้าคณะตำบลหนองผักนาก และผู้วิจัย มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยให้นักเรียนบูชาพระรัตนตรัย กราบพระ อาราธนาศีล 5 และนั่งสมาธิ และฟังการอบรมศีลและปัญญาพอสังเขป แจ้งเนื้อหาสาระและจุดประสงค์ที่จะเรียน แบ่งกลุ่มนักเรียนศึกษาใบความรู้เกี่ยวกับพุทธประวัติแล้วร่วมกันนำเสนอหน้าชั้น และตอบคำถาม ซึ่งจากการสังเกตและบันทึกพฤติกรรมทางกาย วาจา พบว่า นักเรียนแต่ละกลุ่มมีความตั้งใจศึกษาใบความรู้ด้วยความสงบ เรียบร้อยมีเพียงบางคนเท่านั้นที่ยังพูดนอกเรื่องบ้าง ทั้งนี้เนื่องจากเคยเรียนเกี่ยวกับพุทธประวัติมาตั้งแต่อยู่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาบ้าง

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4-5 เป็นการเรียนเรื่องชีวิตที่เลือกได้มีเนื้อหาเกี่ยวกับศีลบารมี ผู้ดำเนินการจัดการเรียนการสอน ได้แก่ ผู้วิจัย เริ่มเรียนก็จะมีกิจกรรมคล้ายๆกับแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 คือมีการบูชาพระรัตนตรัย กราบพระรัตนตรัย อาราธนาศีล 5 และนั่งสมาธิ เพื่อยังกาย วาจาให้สงบจากความวุ่นวายโดยทั่วไปเสียก่อน ในขณะที่นักเรียนนั่งสงบนิ่งอยู่ภายในใจจะคิดเรื่องต่างๆที่เกิดขึ้นภายในใจ ผู้วิจัยก็จะถือโอกาสที่นักเรียนกำลังสงบนั้นแนะนำเรื่องศีลบารมีไปพร้อมๆกัน เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความรู้และมีจิตใจนิ่งเย็นไปในทางศีลแต่ละข้อตั้งแต่ข้อที่ 1 ปานาติปาตา เวระมะณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ไปตามลำดับ อาจจะไม่ครบทั้ง 5 ข้อ พอเห็นสมควรก็ให้หยุดนั่งสมาธิและแผ่เมตตาให้สรรพสัตว์และอุทิศบุญกุศลให้กับปวงญาติทั้งหลาย แล้วกราบพระรัตนตรัย พอเริ่มเรียนเนื้อหาเพิ่มเติมจากคำบรรยายโดยให้นักเรียนแบ่งกลุ่มศึกษาจากใบความรู้และทำใบงาน ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมทางกาย วาจา ของ

นักเรียนพบว่า นักเรียนแต่ละกลุ่มมีความตั้งใจศึกษาใบความรู้และตอบคำถามจากใบงานได้ถูกต้อง ด้วยความสงบ เรียบร้อย มีนักเรียนบางคนถามถึงคำว่าศีลกับศีลขันธ์ต่างกันอย่างไร ผู้วิจัยก็ตอบไปว่า “ศีล 5 กับศีลขันธ์นั้นมีความหมายใกล้เคียงกันหรือเป็นอันเดียวกันแต่ศีลขันธ์จะมีสิกขาเพิ่มอีก 3 ข้อและเปลี่ยนข้อ 3 เป็นอะพรหมจริยา เวรณะมณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ และข้อ 6 วิกาละโภชะนา เวรณะมณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ ข้อ 7 นั้นจะคิดะวาทีตะวิสุกะทัสสะนา เวรณะมณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ และ ข้อ 8 มาลาตันชะวิเลปะนะธารณะมัตตะนะวิภูสะนัฏฐานา เวรณะมณี สิกขาปะทัง สะมาทิยามิ สุดท้ายกับอภิวชิปาเพญศีลขันธ์จะมีบาปเหมือนกันในวันพระที่เขาเรียกว่าไปถืออุโบสถศีลในวันพระ 15 ค่ำ

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6-7 อติตมหาบุรุษ เป็นเรื่องเกี่ยวกับชาดกศีลขันธ์ เพื่อแสดงให้เห็นว่าก่อนที่พระพุทธองค์จะตรัสรู้ก็ต้องบำเพ็ญศีลขันธ์มาก่อนโดยเสวยพระชาติเป็นวานร โปธิสัตว์และพญานาคราช และในช่วงของการบำเพ็ญศีลขันธ์นั้นต้องใช้ความอดทน อดกลั้น เพื่อไม่ให้ความโกรธเข้ามาครอบงำอย่างอกุศล เสี่ยงต่อชีวิต หรืออุทิศชีวิตก็มี ซึ่งจากการวัดผลด้วยการซักถามนักเรียนก็มีความรู้และความเข้าใจ แยกแยะการกระทำที่เป็นฝ่ายและฝ่ายไม่ดี ได้รวมทั้งสังเกตพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจของนักเรียนพบว่า นักเรียนแต่ละคนมีความตั้งใจฟัง และซักถามปัญหาบ้างเกี่ยวกับการบำเพ็ญศีลขันธ์ว่า คนธรรมดาอย่างเราจะทำได้ไหม ผู้วิจัยก็ตอบว่าการบำเพ็ญศีลขันธ์ไม่ได้จำกัดแค่ใครคนใดคนหนึ่งหรือพระพุทธองค์เท่านั้น จริงๆ แล้ว คนทุกคนเกิดมาในภพนี้ ชาตินี้ก็ต้องบำเพ็ญศีลขันธ์กันอยู่แล้วแต่เรายังไม่ค่อยรู้จักกันจึงอาจจะประมาท พลังผลออกไปบ้าง ดังนั้นการที่ผู้วิจัยนำมาสอนนี้ก็เพื่อให้พวกเราได้รับรู้และนำไปบำเพ็ญต่อ เป็นการต่อบุญก็ว่าได้

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 8 รวมธรรมเป็นเรื่องเกี่ยวหวัชธรรมที่สงเคราะห์เข้ากับศีลขันธ์ ซึ่งธรรมเหล่านี้บางทีก็เรียกชื่อต่างกันไปแต่โดยเนื้อความแท้จริงแล้วก็เหมือนกัน บางทีก็เรียกชื่อต่างกันไป ตามโอกาสที่พระพุทธองค์จะแสดง เช่น เบญจศีล เบญจธรรม กุศลกรรมบถ 10 ไตรสิกขา และมรรคมรรค 8 เมื่อมาขยายความดูแล้วจะมีแนวการปฏิบัติที่คล้ายกันมาก ซึ่งจากการสังเกตพฤติกรรมทางกาย วาจา ใจของนักเรียนพบว่า นักเรียนแต่ละคนมีความเข้าใจ และไม่มีข้อสงสัยอะไร เพราะถือว่าเป็นการทบทวนหวัชธรรมที่เรียนมาแล้ว

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 มัชฌิมาปฎิปปทา เรื่อง การบำเพ็ญศีลขันธ์ เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ในลักษณะที่ให้นักเรียนลงมือปฏิบัติจริงตามรูปแบบของการถือศีลอุโบสถตามโบราณประเพณีที่วัดหนองโรงรัตนาราม เป็นเวลากลางวัน ให้นักเรียนได้ฝึกมาอยู่วัดเพื่อบำเพ็ญศีลขันธ์หรือถือศีล เติมรูปแบบคือ เข้ามาทำบุญใส่บาตรพระที่วัดหนองโรงรัตนาราม และก็มีกรณียาตราพระกราบพระ รับศีลอุโบสถ โดยมี พระครูสุวรรณวาปีพิทักษ์ เจ้าอาวาสวัดหนองโรงรัตนาราม เจ้าคณะตำบลหนองผึกนาก มาช่วยเป็นพระวิทยากรให้ช่วงเช้าโดยอบรมนักเรียนและแนะนำการเจริญศีล สมาธิและปัญญาตามลำดับ หลังจากนั้นผู้วิจัยก็นำเด็กสวดมนต์ทำวัตรเช้า และนั่งสมาธิแบบง่าย นักเรียนบางส่วนก็กลับบ้านบ้าง บางคนก็มีผู้ปกครองมา

อยู่เพื่อนๆ ที่วัดด้วย ช่วงเย็นก็นำนักเรียนท้าวตวันโดยมีเอกสารแจกทุกคนได้ดูแบบตามไปด้วย เสร็จแล้วก็ให้นั่งสมาธิ อบรมศีลบารมีและอบรมปัญญาให้นักเรียนรู้จักแยกแยะความดีความชั่วที่ตนเองได้กระทำไปแล้วและสิ่งที่จะเกิดต่อไปในอนาคต ใช้อธิบายญาณในการใช้ชีวิตอย่างสงบสุขต่อไป

จากการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องศีลบารมี กลุ่มสาระการเรียนรู้ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยดำเนินการจัดการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 9 แผนการจัดการเรียนรู้ ส่วนใหญ่ผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษาและผู้วิจัยเป็นผู้ร่วมกันสอนในภาคทฤษฎีเกี่ยวกับพุทธประวัติ พุทธสาวก ความหมายของศีลบารมี ความสำคัญของศีลบารมีและานิสงส์ของศีลบารมี ชาดกศีลบารมี ส่วนของการบำเพ็ญศีลบารมี เจ้าคณะตำบลหนองผึกนากเป็นผู้ดำเนินการฝึกตามรูปแบบของการอบรมธรรมนักเรียน

ขั้นตอนที่ 4 พัฒนา (Development) ผลการประเมินผลและปรับปรุงหลักสูตร

1. ผลการประเมินการใช้หลักสูตร

ผลการประเมินการใช้หลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน มีการประเมิน 3 ระยะ คือ 1) ประเมินผลก่อนการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบทดสอบวัดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับศีลบารมี 2) ประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร เพื่อศึกษาพฤติกรรมการมีศีลบารมี โดยใช้แบบวัดพฤติกรรมทางกาย วาจา 3) การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร โดยวัดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับศีลบารมีโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติของนักเรียนหลังการใช้หลักสูตรโดยใช้แบบสอบถามเจตคติต่อหลักสูตร มีรายละเอียดดังนี้

การประเมินผลก่อนการใช้หลักสูตร

ประเมินผลก่อนการใช้หลักสูตร ประเมินผลความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมและความเป็นไทยก่อนใช้หลักสูตร จากจำนวนนักเรียน 17 คน มีคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$)14.55 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3.27 ซึ่งจะนำผลการทดสอบก่อนเรียนไปเปรียบเทียบกับ การทดสอบหลังเรียนเพื่อหาคุณภาพของหลักสูตรต่อไป

การประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร

ประเมินผลระหว่างการใช้หลักสูตร โดยใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียน โดยการสังเกตแบบมีโครงสร้าง (structured observation) สังเกตพฤติกรรมทางกาย วาจาในขณะที่เรียนหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี สังเกตพฤติกรรม ในด้านการมีศีลบารมี การแสดงความคิดเห็น การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน ระหว่างการใช้หลักสูตรตามแผน

การจัดการเรียนรู้ที่ 1 ถึงแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 จากการสังเกตพฤติกรรมการเรียน จากนักเรียนจำนวน 18 คน ปรากฏผลดังตาราง 13

ตาราง 13 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความพฤติกรรมการเรียน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. นักเรียนมีความตั้งใจบูชาพระ กราบพระ อาราธนาศีล และกล่าวสีกขา	4.72	0.46	มากที่สุด
2. เรียนและร่วมกิจกรรมด้วยสมาธิที่แน่วแน่	4.39	0.50	มาก
3. นักเรียนมีความกล้าที่จะถามและตอบปัญหา	4.67	0.49	มากที่สุด
4. นักเรียนร่วมกิจกรรมด้วยความกระตือรือร้น	4.27	0.43	มาก
5. นักเรียนทำงานตามขั้นตอนที่ครูมอบหมาย	4.28	0.46	มาก
6. นักเรียนเลือกแก้ปัญหาได้เหมาะสม	4.33	0.46	มาก
7. นักเรียนตอบปัญหาจากคำถามในเรื่องได้ถูกต้อง	4.17	0.62	มาก
8. นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็นของตนให้เพื่อนฟัง	4.39	0.50	มาก
9. นักเรียนมีศรัทธาในเรื่องที่เรียน	4.28	0.46	มาก
10. นักเรียนมีความสงบเสงี่ยมและสุภาพเรียบร้อย	4.33	0.49	มาก
รวม	4.38	0.94	มาก

จากตาราง 13 พบว่า ทุกหน่วยการเรียนรู้นักเรียนส่วนใหญ่มีความตั้งใจเรียน ร่วมแสดงความคิดเห็น มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน อยู่ในระดับมาก (ระดับ 3) จากการสังเกตพบว่า ในหน่วยการเรียนรู้ที่ 9 มีกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้บำเพ็ญศีลบารมีซึ่งเป็นกิจกรรมที่ทำให้ นักเรียนได้ปฏิบัติได้เต็มที่ทำให้นักเรียนได้ความสงบสุขจากการบำเพ็ญศีลบารมีร่วมกันและมีกิจกรรมที่น่าสนใจเนื่องจากมีพระวิทยากรที่วัดหนองโรงมาช่วยแสดงธรรมด้วย ส่วนกิจกรรมอื่นๆ เช่น การร่วมทำงาน การถามตอบปัญหานักเรียนก็ตั้งใจและสนใจดีมาก นักเรียนได้แสดงออก มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียน อยู่ในระดับมาก ส่วนมากกิจกรรมที่เน้นการแสดงพฤติกรรมทางกาย วาจาที่สุภาพเรียบร้อยตามอาการของศีลอยู่ในระดับมาก

การประเมินผลหลังการใช้หลักสูตร

ผลการประเมินพฤติกรรมของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดหนองโรง หลังการใช้หลักสูตรตามหน่วยการเรียนรู้ที่ 1 ถึงหน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ประกอบด้วย การวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด ซึ่งแต่ละรายการประเมินจะวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้เกณฑ์การพิจารณาเทียบคะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน

มาตรฐาน (S.D.) แล้วแปลความหมายว่าอยู่ระดับใด ตามที่กำหนดไว้แล้วนำเสนอข้อมูลแบบตาราง ซึ่งปรากฏผลตามตาราง 14

ตาราง 14 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลความพฤติกรรม ภาย วาจา

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลความ
1. ข้าพเจ้าเข้าเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนา เรื่องศีลบารมี เพราะชอบเรียน	4.11	0.32	มาก
2. ข้าพเจ้าอยากให้แต่ละกิจกรรมใช้เวลาเรียนนานๆ	4.56	0.51	มากที่สุด
3. เรื่องราวในหลักสูตรรายวิชานี้ น่าสนใจมาก	4.28	0.46	มาก
4. ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจเมื่อเรียนและทำกิจกรรมต่าง ๆ	4.25	0.46	มาก
5. ยิ่งเรียนข้าพเจ้ายิ่งมีความสุข	4.39	0.50	มาก
6. ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา	4.39	0.50	มาก
7. เวลาเรียนและร่วมกิจกรรมข้าพเจ้ามีความสุขมากที่สุด	4.33	0.49	มาก
8. กิจกรรมที่จัดขึ้นมีหลายรูปแบบน่าสนใจ	4.33	0.49	มาก
9. เรียนแล้วรู้สึกว่าจะสามารถควบคุมอารมณ์ได้	4.72	0.46	มากที่สุด
10. ข้าพเจ้าดีใจที่มีโอกาสได้เรียนและร่วมกิจกรรม	4.83	0.38	มากที่สุด
11. หลังเรียนตั้งใจจะแก้ไขพฤติกรรมตนเองใหม่	4.50	0.51	มากที่สุด
12. เข้าใจตนเองและเห็นคุณค่าตนเองมากขึ้น	4.44	0.51	มาก
13. ข้าพเจ้าได้ประโยชน์จากการเรียนรู้ทุกครั้ง	4.28	0.46	มาก
14. หลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมีนี้ ได้พัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน	4.50	0.51	มากที่สุด
15. เรียนและร่วมกิจกรรมแล้วเข้าใจปัญหาชีวิตมากขึ้น	4.89	0.32	มากที่สุด
รวม	4.45	0.99	มาก

จากตาราง 14 พบว่า นักเรียนมีพฤติกรรมทางกาย วาจาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.99) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ เรียนและร่วมกิจกรรมแล้วเข้าใจปัญหาชีวิตมากขึ้น ($\bar{X} = 4.89$, S.D. = 0.32) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ข้าพเจ้าเข้าเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมีเพราะชอบเรียน ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.32)

2. ผลการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ พบว่า นักเรียนสนใจ ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ ในการ

ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการใช้หลักสูตร ทดสอบนักเรียนด้วยแบบทดสอบ จำนวน 30 ข้อ สรุปผลการทดลอง ดังตาราง 15

ตาราง 15 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนความรู้ ความเข้าใจก่อนการทดลองใช้และหลังการทดลองใช้หลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี

ความรู้	N	$\bar{X}$	S.D.	t-test	p-value
ก่อนการใช้หลักสูตร	18	14.55	3.27	13.830 *	0.00
หลังการใช้หลักสูตร	18	21.00	3.28		

* $p < .05$

จากตาราง 15 พบว่า ความรู้เกี่ยวกับศีลบารมี หลังการใช้หลักสูตรสูงกว่าก่อนใช้หลักสูตร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังใช้หลักสูตรเท่ากับ 21.00, S.D. = 3.28 และก่อนใช้หลักสูตรเท่ากับ 14.55, S.D. = 3.27 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้

3. ผลการประเมินเจตคติของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 18 คน แสดงผลภาพรวม ในแต่ละด้านของการประเมินตามลำดับวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ปรากฏตามตาราง 16

ตาราง 16 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับเจตคติของนักเรียนที่มีต่อหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเจตคติ
1. ข้าพเจ้าเข้าเรียนรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมีเพราะชอบเรียน	4.39	0.50	เห็นด้วย
2. ข้าพเจ้าอยากให้แต่ละกิจกรรมใช้เวลาเรียนนานๆ	4.28	0.46	เห็นด้วย
3. เรื่องราวในหลักสูตรรายวิชานี้ น่าสนใจมาก	4.28	0.46	เห็นด้วย
4. ข้าพเจ้ารู้สึกดีใจเมื่อเรียนและทำกิจกรรมต่าง ๆ	4.39	0.50	เห็นด้วย
5. ยิ่งเรียนข้าพเจ้ายิ่งมีความสุข	4.44	0.51	เห็นด้วย
6. ข้าพเจ้ามีความกระตือรือร้นในการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา	4.33	0.49	เห็นด้วย

ตาราง 16 (ต่อ)

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับเจตคติ
7. เวลาเรียนและร่วมกิจกรรมข้าพเจ้ามีความสุขมากที่สุด	4.28	0.46	เห็นด้วย
8. กิจกรรมที่จัดขึ้นมีหลายรูปแบบน่าสนใจ	4.33	0.49	เห็นด้วย
9. เรียนแล้วรู้สึกว่าสามารถควบคุมอารมณ์ได้	4.56	0.51	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
10. ข้าพเจ้าตั้งใจที่มีโอกาสได้เรียนและร่วมกิจกรรม	4.72	0.46	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
11. หลังเรียนตั้งใจจะแก้ไขพฤติกรรมตนเองใหม่	4.56	0.51	เห็นด้วยอย่างยิ่ง
12. เข้าใจตนเองและเห็นคุณค่าตนเองมากขึ้น	4.22	0.43	เห็นด้วย
13. ข้าพเจ้าได้ประโยชน์จากการเรียนรู้ทุกครั้ง	4.44	0.51	เห็นด้วย
14. หลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมีนี้ได้พัฒนาพฤติกรรมของนักเรียน	4.33	0.49	เห็นด้วย
15. เรียนและร่วมกิจกรรมแล้วเข้าใจปัญหาชีวิตมากขึ้น	4.22	0.43	เห็นด้วย
16. เรียนและร่วมกิจกรรมแล้วจิตใจสบายมากขึ้น	4.50	0.51	เห็นด้วย
17. เรื่องที่ใช้ในการเรียนรู้เป็นเรื่องที่แปลกใหม่	4.39	0.50	เห็นด้วย
18. หลักสูตรรายวิชานี้เรียนแล้วมีความสุข สนุก รู้สึกผ่อนคลาย	4.28	0.46	เห็นด้วย
19. ต้องการเรียนและร่วมกิจกรรมกับหลักสูตรแบบนี้อีก	4.50	0.51	เห็นด้วย
20. เป็นหลักสูตรรายวิชาที่ควรจัดไว้ทุก ๆ ปีการศึกษา	4.39	0.50	เห็นด้วย
รวม	4.39	0.92	เห็นด้วย

จากตาราง 16 พบว่า นักเรียนมีเจตคติต่อหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วย ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = 0.92) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ เนื้อหาในหลักสูตรรายวิชาพระพุทธศาสนาเรื่องศีลบารมี เป็นเรื่องที่ข้าพเจ้าตั้งใจที่มีโอกาสได้เรียนและร่วมกิจกรรม ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.46) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ เข้าใจตนเองและเห็นคุณค่าของตนเองมากขึ้น เพราะเวลาที่ใช้เรียนน้อยนักเรียนยังไม่เกิดความคิดถึงซึ่งถึงขนาดที่จะเข้าใจตนเองได้ ($\bar{X} = 4.22$, S.D. = 0.43)

2. ผลการปรับปรุงหลักสูตร

เมื่อนำหลักสูตรไปทดลองใช้ พบว่า มีข้อบกพร่องที่ควรปรับปรุงแก้ไขเรื่องของระยะเวลา ในช่วงพัฒนาหลักสูตรฉบับร่างจะได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญแล้วว่า สอดคล้องเหมาะสม แต่ในทางปฏิบัติ พบว่า เนื้อหาและกิจกรรมส่วนใหญ่เน้นให้เกิดพฤติกรรม

ในด้านการมีศีลบารมี ระยะเวลาที่กำหนดไว้ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ดังในแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง พุทธประวัติมีเนื้อหาหนักทั้งๆที่นักเรียนก็เคยเรียนมาบ้างแล้วแต่เมื่อนำมาจัดการเรียนการสอนไม่สามารถที่จะสอนให้ครบเนื้อหาจึงได้ลดเนื้อหาบางตอนไปบ้างเช่นรายละเอียดตอนแสดงธรรม และปรับเวลาเป็น 2 ชั่วโมง จากเดิม 1 ชั่วโมง ส่วนแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 6-7 ตัดเนื้อหาที่มีสาระคล้ายๆ กันออกคือชาดกเรื่อง พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นพญาจัมปไปยภนาคราช สังขปาลนาคราช ออกเพราะเมื่อศึกษาดูแล้วเป็นเรื่องเกี่ยวกับพญานาคราชตัวกันจึงเหลือแต่เรื่อง พระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นวานรและพระโพธิสัตว์เสวยพระชาติเป็นภริยัตถนาคราช และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 9 เป็นแผนที่มีเนื้อหาและกิจกรรมมากเกินไปกำลังความสามารถของนักเรียนที่จะทำได้จึงตัดเนื้อหาที่ไม่เกี่ยวข้องกับศีลบารมีโดยตรงคือ การอบรมสมาธิและอบรมปัญญาออกเหลือแต่เรื่องศีลบารมีและการบำเพ็ญศีลแบบธรรมซึ่งเหมาะกับนักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และลดเวลากลางคืนลงเพราะนักเรียนบางคนไม่สามารถอยู่ตลอดในเวลากลางคืนได้และผู้ปกครองมีความกังวล